

A würmi szakasz kezdetének és záródásának paleo-
klimatológiai felbontásáról

Dr. KRIVÁN PÁL

/Hozzászólás M. F a r a g ó Mária: A soltvadkerti Petőfi-tó rétegeinek kronológiája palynológiai vizsgálatok alapján c. előadásához/

Az ELTE Földtani Tanszéke "A magyarországi pleisztocén összesítő földtani vizsgálata" c. másfélóvtizedre szabott akadémiai témájának egyik fejezete a würmi szakasz bevezető és záró jelenségeinek magyarországi lefolyását kívánja tisztázni.

Löszrétegsorok magyarországi átnézete nyomán, a Duna-völgyi ártéri szinlők kronológiai elemzését követően, futóhomok és löszterületek érintkezési-átfedési zónáiban /Duna-Tisza köz, Dorogi-medence, stb./ valamint kárregészeti feltáró munkák /Szekszárd, Tata, Erdparkváros/ során tapasztaltak, éppugy mint az "inter"-helyzetek s a holocén rétegtani felbontását biztosító édesvízi mészkő, mésziszap és tőzegvizsgálatok s az eddig Magyarországon végzett negyedkori spóra-pollenvizsgálatok eredményeinek összegzése ugyanis az elmúlt évtized egyik legakutabb negyedkori rétegtani kérdését vetette fel a würmi szakasz bevezető és záró eseménysorának megismerési-felbontási igénye jelentkezésével.

E finomrétegtani felbontási igény kielégítésére az eolikus rétegsorok litológiai változásai már a paksi pleisztocén alapszelvény elemző vizsgálata óta alkalmasnak mutatkoztak, egy-egy jeges

szakasz kezdetének - záradékának felismerése, paleoklimatológiai felbontása lehetőségeinek biztosításával. A paksi szelvényben tapasztaltak nyomán fokozott figyelemmel kísértük az eljegesedési nagyszakaszok, köztük a würmi szakasz kezdetét és záródását teljes, vagy hézagos bontásban adó rétegsorokat, valamint az űsrégészeti feltáró munkák során kapott rétegtani besorolási feladatok közül a würmi szakasz kezdetével vagy záródásával összefüggő rétegsorok vizsgálatát.

A tatai édesvizi mészkőösszlet würmi szakasz kezdetét tisztázó deluviális szelvényrész, az érdparkvárosi kettős, hosszanti völgyfő kitöltésanyagának vizsgálata és az előző rétegsorral való párhuzamosíthatósága, mindkettőnek a holland-északnémet szelvényekkel való, nehézségmentes távkorrelációja meggyőzött bennünket arról, hogy nemcsak a würmi jeges szakaszt bevezető éghajlat-ingadozások /amersfoort, brörup; interstadiális jellegű megszakítások; funkcionálisan a würmi ¹ jégtakarót létrehozó hosszú bevezető szakasz - "W₁ kriofil szakasz" - részei/ mutathatók ki hazai rétegsorainkban, hanem a würmi szakasz záródásának éghajlat-ingadozásai is /bölling, alleröd "interstadiális", driász₁ = "öregdriász", driász₂ és driász₃ "stadiális" szakaszok/, a mint arra a dunai artéri szintükön végzett vizsgálat és értékelés felhívta a figyelmet.

A pleisztocén-holocén határmegvonás Z ó l y o m i B. palynológiai vizsgálata, a palynológiai rétegtani holocén beosztás bevezetése óta vitatatlan területe negyedkorkutatásunknak, s a hár változatlanul egybeesik a jeges klímaforradalom középeurópai

521871

záródásával, ami a fiatalabb fenyő /IV/a fázis/ s a preboreális fenyő-nyír szakasz /IV/b fázis/ között vonható meg; a földtörténeti közelmúlt holocén típusú üledékképződési és formaképzési folyamatainak besorolása a Firbas IV/b fázisával kezdődő holocénbe azonban a halmozódó ellentmondások nyomán annál kevésbé.

A dunai ártéri szintek rétegsorán, üledékképződésének tanulmányozásán, formaképző folyamatainak besorolásán szerzett ismereteink a holocén jól definiált kereteiből dokumentumanyagaikkal kiszabaddítottak egy sereg földtani, formaképzési folyamatot, amit addig a folyamatok holocén jellege folytán kényszerűek voltunk a holocénbe sorolni.

A további vizsgálatok iránya már a dunai ártéri szinteken elért eredmények megszabta irányhoz igazódott. Feldolgoztuk, rétegtani használatra alkalmas ábrázolási stílusban megszerkesztettük a kárpáti övezeten belül elvégzett palynológiai rétegtani vizsgálatok összes eredményeit; közösen munkálkodtunk Nagy Lászlónéval a Tószeg-kiskőrösi szelvény palynológiai feldolgozásán illetve értelmezésén, ezuttal pedig M. F a r a g ó Máriával, aki az általa végzett palynológiai vizsgálatok nagy tömegével, többek közt az alföldi szikes tavak rétegsorának palynológiai feldolgozásával a wüلمي szakasz záródásának általunk felismert hazai felbontását saját szelvényein is felismerte. Vizsgálati eredményei egybevágóak M u c s i M. malakológiai-rétegtani tanulmányainak vonatkozó részeivel is.